

Z ORZECZNICTWA TRYBUNAŁU SPRAWIEDLIWOŚCI UNII EUROPEJSKIEJ

Wyrok TSUE z 6 września 2012 r. w sprawie C-544/10 – *Deutsches Weintor eG* *przeciwko Land Rheinland-Pfalz*¹

Pojęcie „oświadczenie zdrowotne” obejmuje określenie takie jak „lekkostrawne” występujące w związku z informacją o niskiej zawartości substancji uznawanych przez licznych konsumentów za szkodliwe.

Nalożony na producenta albo dystrybutora wina bezwzględny zakaz używania oświadczenia zdrowotnego takiego rodzaju jak to sporne przed sądem krajowym – nawet jeśli to oświadczenie jest samo w sobie prawdziwe – jest zgodny z art. 6 ust. 1 akapit pierwszy TUE.

1. Wprowadzenie

Oświadczenia żywnościowe i zdrowotne są szczególnymi, dobrowolnymi elementami znakowania produktów żywnościowych. Oświadczeniem jest każdy nieobowiązkowy komunikat lub przedstawienie, także obrazowe, graficzne lub symboliczne w jakiegokolwiek formie, które stwierdza, sugeruje lub daje do zrozumienia, że żywność ma szczególne właściwości². Oświadczenie żywieniowe odnosi się do szczególnych właściwości odżywczych ze względu na energię (wartość kaloryczną), której dostarcza, dostarcza w zmniejszonej lub zwiększonej ilości, nie dostarcza lub

¹ Lex, nr 1215236.

² Art. 2 ust 2 pkt 1 rozporządzenia (WE) nr 1924/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z 20 grudnia 2006 r. w sprawie oświadczeń żywieniowych i zdrowotnych dotyczących żywności, Dz. Urz. UE L 2006, nr 404, poz. 9.

substancje odżywcze, a także inne substancje, które zawiera, zawiera w zmniejszonej lub zwiększonej ilości, nie zawiera³. Natomiast oświadczenie zdrowotne sugeruje lub daje do zrozumienia, że istnieje związek pomiędzy kategorią żywności, daną żywnością lub jednym z jej składników a zdrowiem⁴.

Oświadczenia są często stosowane przez producentów przede wszystkim ze względu na ich promocyjny charakter, wyróżniający oznakowany w ten sposób produkt spośród pozostałych podobnego rodzaju i wskazujący pozytywnie oceniane przez konsumentów cechy żywności. Z obserwacji rynku wynika, że oświadczenia dotyczące żywności są jednym z najsilniejszych instrumentów promocji środków spożywczych wykorzystywanych przez współczesną praktykę marketingu żywności⁵. Ich znaczenie wynika także z faktu, że mogą one być stosowane zarówno przy etykietowaniu, prezentacji, jak i w reklamie żywności wprowadzanej na rynek w UE.

Wspólne warunki stosowania oświadczeń, a także i szczególne przesłanki używania każdego typu oświadczenia⁶ zawarte są w rozporządzeniu (WE) nr 1924/2006. Podobnie do innych elementów znakowania nie mogą być nieprawdziwe, niejednoznaczne, nie mogą wprowadzać w błąd, nie mogą wzbudzać wątpliwości konsumentów co do bezpieczeństwa lub adekwatności innej żywności, nie mogą popierać nadmiernego spożycia promowanej żywności, nie mogą twierdzić i sugerować, że zrównoważony i zróżnicowany sposób odżywiania nie może zagwarantować odpowiednich ilości składników odżywczych w ujęciu ogólnym, oraz nie mogą powoływać się na zmiany w funkcjonowaniu organizmu przez wywołanie lęku konsumenta za pomocą tekstu, obrazów, przedstawień graficznych bądź symbolicznych⁷. Należy zauważyć, że w stosunku do oświadczeń dotyczących żywności przyjęto model przeciętnego konsumenta, który jest odpowiednio poinformowany, spostrzegawczy i ostrożny, z uwzględnieniem czynników społecznych, kulturowych i językowych⁸.

W odniesieniu do powyższych rozważań, a w szczególności na tle definicji oświadczenia zdrowotnego, uwzględniającej w sposób nieprecyzyjny związek pomiędzy kategorią żywności, daną żywnością lub jednym z jej składników a zdrowiem, szczególnie interesujący wydaje się wyrok Trybunału Sprawiedliwości z 6 września 2012 r. w sprawie C-544/10 – *Deutsches Weintor eG przeciwko Land Rheinland-Pfalz*, tym bardziej że celem ograniczenia stosowania takich deklaracji jest przede wszystkim zapewnienie bezpieczeństwa, tj. ochrona życia i zdrowia oraz ułatwienie wyboru konsumentom.

³ Art. 2 ust. 2 pkt 4 rozporządzenia (WE) nr 1924/2006.

⁴ Art. 2 ust. 3 pkt 5 rozporządzenia (WE) nr 1924/2006.

⁵ M. Taczanowski, *Prawo żywnościowe w warunkach członkostwa Polski w Unii Europejskiej*, Wolters Kluwer, Warszawa 2009, s. 187.

⁶ Wyróżnić można oświadczenia żywieniowe (a wśród nich korzystne i inne niż korzystne) oraz oświadczenia zdrowotne (a wśród nich: o zmniejszeniu ryzyka choroby oraz pozostałe).

⁷ M. Taczanowski, op. cit., s. 189.

⁸ M. Korzycka-Iwanow, *Prawo żywnościowe. Zarys prawa polskiego i wspólnotowego*, Warszawa 2007, s. 214.

2. Stan faktyczny, ramy prawne i pytania skierowane do Trybunału

Deutsches Weintor – spółdzielnia plantatorów winorośli z siedzibą w Ilbesheim (Niemcy), w kraju związkowym Nadrenia-Palatynat, sprzedawała wina, opatrzone je oznaczeniem „partia łagodna, lekkostrawne”, po którym następowała wzmianka „delikatna kwasowość”. Organ odpowiedzialny za nadzór nad wprowadzaniem na rynek napojów alkoholowych sprzeciwił się używaniu określenia „lekkostrawne” ze względu na to, że stanowi ono oświadczenie zdrowotne, niedopuszczalne w przypadku napojów alkoholowych⁹.

Deutsches Weintor wniosła do sądu administracyjnego (*Verwaltungsgericht*) skargę o stwierdzenie, że może ona używać określenia „lekkostrawne” na etykietach odpowiednich win oraz w ich reklamie. Na poparcie swego stanowiska skarżąca spółdzielnia podniosła, że w istocie określenie to nie odnosi się do zdrowia, ale tylko do ogólnego dobrego samopoczucia. Jej zdaniem należy przyjąć zawężającą koncepcję oświadczeń zdrowotnych, ograniczających się do długotrwałych skutków danego rodzaju żywności.

Wyrokiem z 23 kwietnia 2009 r. sąd administracyjny oddalił skargę, a Wyższy Sąd Administracyjny Kraju Związkowego Nadrenia-Palatynat (*Oberverwaltungsgericht Rheinlad-Pfalz*) wyrokiem z 19 sierpnia 2009 r. oddalił odwołanie skarżącej spółdzielni, uznając, że pojęcie „oświadczenia zdrowotnego” jest za każdym razem powiązane z oddziaływaniem żywności na organizm konsumenta i jego funkcjonowanie.

Deutsches Weintor wniosła od powyższego rozstrzygnięcia skargę kasacyjną do Federalnego Sądu Administracyjnego (*Bundesverwaltungsgericht*), którego wątpliwości wzbudziło rozumienie pojęcia „oświadczenie zdrowotne” przyjęte przez sądy wcześniejszych instancji. Zdaniem Federalnego Sądu Administracyjnego, mając na względzie zwykłą funkcję żywności, polegającą na dostarczaniu substancji odżywczych i innych substancji do ludzkiego organizmu, stwierdzenie jedynie przejściowego podtrzymania funkcji organizmu lub jego związanego ze zdrowiem dobrostanu nie jest wystarczające do stwierdzenia istnienia związku ze zdrowiem. Sąd zaprezentował pogląd, że uznanie za „oświadczenie zdrowotne” jest zasadne tylko wtedy, gdy wykazany został długofalowy, trwały wpływ na stan fizyczny i psychiczny, a nie jedynie przejściowe oddziaływanie na przemianę materii, która nie wpływa na właściwy stan zdrowia. Określenie win jako „lekkostrawnych” ogranicza się do twierdzenia, że nie powodują one dolegliwości żołądkowych przy trawieniu lub powodują je w mniejszym stopniu, niż należałoby na ogół oczekiwać w przypadku produktów tego rodzaju i jakości. Sąd powziął także wątpliwość, czy fakt, że dany produkt żywnościowy jest mniej szkodliwy niż porównywalne produkty tego samego rodzaju, wystarczy do uznania, iż oddziałuje on korzystnie na zdrowie. Rozwodził również, czy zakaz używania

⁹ Na podstawie art. 4 ust. 3 akapit pierwszy rozporządzenia (WE) nr 1924/2006.

oświadczeń zdrowotnych w odniesieniu do wina jest zgodny z takimi prawami podstawowymi, jak wolność wyboru zawodu i prowadzenia działalności gospodarczej, przede wszystkim dlatego, że sprowadza się on do zakazania producentowi lub sprzedawcy win umieszczenia na nich informacji, iż produkt jest lekkostrawny ze względu na niską kwasowość, nawet gdy informacja ta jest prawdziwa.

W związku z powyższym Sąd zawiesił postępowanie i zwrócił się do TSUE z trzema pytaniami prejudycjalnymi. W pierwszym zapytał, czy do opatrzenia oświadczeniem zdrowotnym¹⁰ konieczne jest, aby żywność miała korzystne działanie odżywcze lub fizjologiczne zmierzające do długotrwałego polepszenia kondycji fizycznej, czy wystarczy także przejściowe działanie, mianowicie ograniczone do okresu spożywania i trawienia żywności. Drugie pytanie brzmiało następująco: W przypadku gdy nawet oświadczenie o przejściowym korzystnym działaniu może mieć charakter oświadczenia zdrowotnego, to czy dla przyjęcia, że takie działanie wynika z braku albo z obniżonej zawartości danej substancji¹¹ wystarczy, aby oświadczenie polegało jedynie na poinformowaniu, iż w konkretnym przypadku działanie żywności tego rodzaju, na ogół odczuwane jako niekorzystne, jest niewielkie? Sąd zadał też pytanie, czy w przypadku udzielenia na pytanie drugie odpowiedzi twierdzącej, zgodne jest z art. 6 ust. 1 akapit pierwszy traktatu o Unii Europejskiej, w brzmieniu z 13 grudnia 2007 r.¹² w związku z art. 15 ust. 1 (wolność wyboru zawodu) oraz art. 16 (wolność prowadzenia działalności gospodarczej) Karty praw podstawowych Unii Europejskiej w brzmieniu z 12 grudnia 2007 r.¹³, nałożenie na producenta albo dystrybutora wina bezwzględne go zakazu reklamowania żywności takiego rodzaju jak rozpatrywana w niniejszej sprawie przy użyciu oświadczenia zdrowotnego, nawet jeśli to oświadczenie jest prawdziwe.

3. Rozstrzygnięcie Trybunału. Komentarz

Zdaniem Trybunału Sąd odsyłający, zadając pytania pierwsze i drugie, które należało rozpatrzyć łącznie, zastanawiał się w istocie, czy pojęcie „oświadczenie zdrowotne” obejmuje określenie takie jak „lekkostrawne” występujące w związku z informacją o niskiej zawartości substancji uznawanych przez licznych konsumentów za szkodliwe.

Trybunał wskazał, że „oświadczenie zdrowotne” zdefiniowane zostało¹⁴ jako „każde oświadczenie, które stwierdza, sugeruje lub daje do zrozumienia, że istnieje

¹⁰ W rozumieniu art. 4 ust. 3 zdanie pierwsze rozporządzenia (WE) nr 1924/2006, w związku z art. 2 ust. 2 pkt 5 albo art. 10 ust. 3 tego rozporządzenia.

¹¹ W rozumieniu art. 5 ust. 1 lit. a) i motywu 15 rozporządzenia (WE) nr 1924/2006.

¹² Dz. Urz. UE C 2008, nr 115, s. 1.

¹³ Dz. Urz. UE C 2007, nr 303, s. 1.

¹⁴ Art. 2 ust. 2 pkt 5 rozporządzenia (WE) nr 1924/2006.

związek pomiędzy kategorią żywności, daną żywnością lub jednym z jej składników a zdrowiem”. Ponadto wyjaśniono¹⁵, że stosowanie oświadczeń zdrowotnych jest dozwolone jedynie wtedy, gdy na podstawie ogólnie uznanych dowodów naukowych potwierdzone zostało, iż obecność lub brak albo też obniżona zawartość w danej żywności lub kategorii żywności składnika odżywczego lub innej substancji, do której odnosi się oświadczenie, ma korzystne działanie odżywcze lub fizjologiczne.

Ze względu na to, że wino należy do kategorii napojów o zawartości alkoholu większej niż 1,2% objętości, trzeba podkreślić, że celem ustawodawcy unijnego było wykluczenie opatrywania takiego rodzaju napojów jakimikolwiek, bez wyjątków, „oświadczeniami zdrowotnymi”. W niniejszym przypadku sporne oświadczenie sugeruje, że ze względu na niską kwasowość opatrzone nim wino szczególnie łatwo się trawi. Ma ono zatem, zgodnie z tym oświadczeniem, korzystne działanie odżywcze lub fizjologiczne. Nie ma wątpliwości co do tego, że gdy trawienie jest związane z pojmowanym punktowo przyswajaniem danego produktu żywnościowego, należy je rozumieć jako z definicji ograniczony w czasie proces fizjologiczny pociągający za sobą tylko czasowe lub przejściowe skutki. Wychodząc od tego stwierdzenia, Sąd odsyłający zastanawiał się, czy określenie takie jak „lekkostrawne” można uznać za „oświadczenie zdrowotne”, skoro opatrzone nim wino nie prowadzi do trwałej poprawy kondycji fizycznej.

Zdaniem Trybunału definicja „oświadczenia zdrowotnego” nie dostarcza żadnych wyjaśnień ani w przedmiocie tego, czy ten związek musi być bezpośredni, czy też wystarczy związek pośredni, ani też w przedmiocie stopnia jego intensywności czy trwania w czasie. W tych okolicznościach Trybunał zajął stanowisko, że „związek” należy rozumieć szeroko. Pojęcie „oświadczenie zdrowotne” winno dotyczyć nie tylko związku pociągającego za sobą poprawę stanu zdrowia osiągniętą dzięki spożywaniu danego produktu żywnościowego, lecz także wszelkich związków pociągających za sobą brak negatywnych lub szkodliwych dla zdrowia skutków, które w innych przypadkach towarzyszą takiemu spożywaniu lub z niego wynikają, albo ich ograniczenie i, co za tym idzie, zachowania dobrego stanu zdrowia mimo tej potencjalnie dla niego szkodliwej konsumpcji. Pojęcie „oświadczenie zdrowotne” ma dotyczyć zarówno skutków punktowego spożywania konkretnej ilości danego produktu żywnościowego mogącego zazwyczaj pociągnąć za sobą tylko czasowe i przejściowe skutki, jak i skutków związanych z powtarzającym się, regularnym, a nawet częstym spożywaniem takiego produktu żywnościowego, którego konsekwencje nie są wcale czasowe i przejściowe.

Trybunał przyjął, że oświadczenia zapewniające promocję produktu żywnościowego, na którym się znajdują, przedstawiające jego właściwości odżywcze, fizjologiczne lub inne właściwości zdrowotne jako korzystniejsze niż te posiadane przez podobne produkty, stanowią dla konsumentów wskazówki co do wyboru tej żywno-

¹⁵ Art. 5 ust. 1 lit. a) rozporządzenia (WE) nr 1924/2006.

ści¹⁶. Wybór ten ma natomiast bezpośredni wpływ na całkowitą ilość spożywanych przez tych konsumentów różnego rodzaju składników odżywczych i innych substancji, co uzasadnia przyjęte w tym rozporządzeniu ograniczenia dotyczące wykorzystywania tych oświadczeń. Należy zatem wziąć pod uwagę nie tylko skutki czasowe i przejściowe, lecz także skumulowane skutki, jakie ma dla stanu fizycznego powtarzające się i długotrwałe spożywanie danego produktu żywnościowego.

Ze spornego oznaczenia wynika w szczególności, że układ pokarmowy nie ucierpi w przypadku jego spożycia lub ucierpi w niewielkim stopniu oraz że pozostanie on we względnie niezmiennym i nienaruszonym stanie nawet w przypadku powtarzającego się spożycia, czyli ilości skumulowanych w długim okresie, a to ze względu na cechującą przedmiotowe wina niską kwasowość. Omawiane oświadczenie może bowiem sugerować długotrwałe korzystne działanie fizjologiczne polegające na zachowaniu układu pokarmowego w dobrym stanie, w przeciwieństwie do innych win.

Trybunał wyjaśnił, że pojęcie „oświadczenie zdrowotne” obejmuje określenie takie jak „lekkostrawne” występujące w związku z informacją o niskiej zawartości substancji uznawanych przez licznych konsumentów za szkodliwe.

Odnosząc się do pytania trzeciego, Trybunał stwierdził, że zgodność bezwzględnego zakazu używania takich oświadczeń należy oceniać nie tylko z punktu widzenia zasad wolności wyboru zawodu i prowadzenia działalności gospodarczej, lecz również ochrony zdrowia¹⁷. Dokonując takiej oceny, trzeba dążyć do pogodzenia wymogów związanych z protekcją poszczególnych praw podstawowych chronionych przez unijny porządek prawny oraz do zapewnienia odpowiedniej równowagi między nimi¹⁸.

Podkreślił, że w odniesieniu do ochrony zdrowia ze względu na ryzyko uzależnienia i nadużywania oraz złożone szkodliwe skutki związane ze spożyciem alkoholu, a w szczególności występujące w związku z nim poważne schorzenia, napoje alkoholowe stanowią szczególną kategorię produktów żywnościowych poddaną bardzo restrykcyjnym wymogom¹⁹. Oświadczenia żywieniowe nie mogą być nieprawdziwe,

¹⁶ Wynika to z motywów 1 i 10 rozporządzenia (WE) nr 1924/2006.

¹⁷ Trybunał w swoich rozważaniach oprócz art. 15 ust. 1 Karty, zgodnie z którym każdy ma prawo do podejmowania pracy oraz wykonywania swobodnie wybranego lub zaakceptowanego zawodu i art. 16 Karty, zapewniającego wolność prowadzenia działalności gospodarczej, na które powoływał się sąd odsyłający, uwzględnił także art. 36 zdanie drugie Karty, zgodnie z którym przy określaniu i realizowaniu wszystkich polityk i działań Unii zapewniana jest wysoki poziom ochrony zdrowia ludzkiego. Jak wynika to również z motywów 1 i 18 rozporządzenia (WE) nr 1924/2006, ochrona zdrowia jest jednym z głównych celów tego rozporządzenia.

¹⁸ Podobnie wyrok z 29 stycznia 2008 r. w sprawie C-275/06, *Promusicae*, Zb. Orz., s. I-271, pkt 65 i 66.

¹⁹ W tym zakresie Trybunał wielokrotnie już uznał, że środki ograniczające możliwości reklamy napojów alkoholowych zmierzające do zwalczania nadużywania alkoholu odpowiadają trosce o zdrowie publiczne oraz że ochrona zdrowia publicznego stanowi, jak wynika również z art. 9 TfUE, leżący w interesie ogólnym cel uzasadniający w odpowiednim przypadku ograni-

niejednoznaczne lub wprowadzające w błąd²⁰, a ograniczenie to ma także zastosowanie do napojów alkoholowych. Konsumenci muszą być w stanie regulować spożycie uwzględniając wszelkie związane z nim swoiste zagrożenia; chroniąc w ten sposób skutecznie zdrowie. W rozpoznawanej sprawie sporne oświadczenie, przy założeniu, że można uznać je za prawdziwe, jeśli chodzi o wskazany w nim zredukowany stopień kwasowości, jest jednak niekompletne. Akcentuje bowiem pewną cechę charakterystyczną, mogącą ułatwiać trawienie, przy czym zagrożenia związane ze spożyciem napojów alkoholowych nie zostały w żaden sposób wykluczone, czy nawet ograniczone. Prawodawca unijny mógł zatem słusznie uznać, że takie oświadczenia są niejednoznaczne, czy nawet wprowadzające w błąd, jeśli odnoszą się one do napojów alkoholowych. Podkreślając bowiem tylko łatwość trawienia, sporne oświadczenie może zachęcać do spożycia danego wina i ostatecznie prowadzić do wzrostu zagrożeń dla zdrowia konsumentów, jakie są związane z nieumiarkowanym spożyciem jakichkolwiek napojów alkoholowych. Zakaz ich używania może być zatem uzasadniony i konieczny ze względu na wymóg zapewnienia wysokiego poziomu ochrony zdrowia konsumenta.

W ocenie Trybunału w przedmiotowej sprawie sporny zakaz pozostaje bez jakiegokolwiek wpływu na samą istotę wolności wyboru zawodu i prowadzenia działalności gospodarczej. Całkowity zakaz używania oświadczeń tego rodzaju należy uznać za zgodny z wymogiem dążenia do pogodzenia poszczególnych praw podstawowych oraz do zapewnienia odpowiedniej równowagi między nimi. W świetle powyższego TSUE udzielił odpowiedzi, że nałożony na producenta albo dystrybutora wina bezwzględny zakaz używania oświadczeń zdrowotnych takiego rodzaju, jak to sporne przed sądem krajowym, nawet jeśli to oświadczenie jest samo w sobie prawdziwe, jest zgodny z art. 6 ust. 1 akapit pierwszy TUE.

4. Uwagi końcowe

Komentowany wyrok Trybunału jest szczególnie ważny ze względu na trzy kwestie. Po pierwsze uzupełnia on definicję oświadczenia zdrowotnego, precyzując krąg sformułowań, które można uznać za takie oświadczenie. W dalszej kolejności dotyczy możliwości stosowania oświadczeń zdrowotnych do jakichkolwiek napojów alkoholowych. Po trzecie rozstrzyga problem, czy ograniczenie możliwości ich stosowania

czenie jednej z wolności podstawowych – podobnie wyrok z 10 lipca 1980 r. w sprawie 152/78, *Komisja przeciwko Francji*, Rec. s. 2299, pkt 17; wyrok z 25 lipca 1991 r. w sprawach połączonych C-1/90 i C-176/90, *Aragonesa de Publicidad Exterior i Publivia*, Rec., s. I-4151, pkt 15; wyrok z 13 lipca 2004 r. w sprawie C-262/02, *Komisja przeciwko Francji*, Zb. Orz., s. I-6569, pkt 30; oraz wyrok z 13 lipca 2004 r. w sprawie C-429/02, *Bacardi France*, Zb. Orz., s. I-6613, pkt 37.

²⁰ Wynika to z art. 3 lit. a) rozporządzenia (WE) nr 1924/2006.

do takich produktów nie narusza wolności do wyboru zawodu i prowadzenia działalności gospodarczej.

Niezwykle istotne jest zdefiniowanie przez Trybunał pojęcia oświadczenia zdrowotnego, a w szczególności sprecyzowanie, co oznacza i jak należy rozumieć związek pomiędzy danym produktem żywnościowym lub jednym z jego składników a zdrowiem. Wpływ na zdrowie może mieć zatem charakter bezpośredni, jak i pośredni. Może być wyłącznie krótkotrwały lub rozciągnięty w czasie po konsumpcji produktu i nie jest zależny od ilości spożywanego dobra. Godne uwagi jest stanowisko Trybunału, zgodnie z którym związek pomiędzy kategorią żywności, daną żywnością lub jednym z jej składników a zdrowiem nie dotyczy wyłącznie sytuacji, gdy następuje poprawa stanu zdrowia, lecz także gdy nie pojawiają się negatywne lub szkodliwe skutki towarzyszące spożywaniu żywności tego rodzaju lub zostaną one ograniczone. W efekcie, mimo potencjalnie szkodliwej konsumpcji, stan zdrowia pozostanie nie pogorszony.

Takie rozumienie związku pomiędzy produktem żywnościowym, lub jego składnikiem, a zdrowiem unaocznia pojemność katalogu oświadczeń zdrowotnych i różnorodność pojęć w nim się znajdujących. Z powyższego wynika, że samo wyszczególnienie i wyróżnienie produktu żywnościowego względem innych, oparte na zmniejszeniu dolegliwości zdrowotnych lub nie pogorszeniu samopoczucia, występujących wyłącznie przy samej konsumpcji lub w krótkim okresie po jest oświadczeniem zdrowotnym ze względu na szeroko rozumiany „związek” i musi spełniać warunki prawnie przewidziane dla stosowania oświadczeń zdrowotnych.

Wobec oświadczenia zdrowotnego nie można stosować wykładni zawężającej. Dlatego takich sformułowań, jak „lekkostrawny”, które tłumaczy się jako „łatwo przyswajany”, „łatwo trawiony”²¹, czyli niepowodujący dolegliwości zdrowotnych w porównaniu z innymi produktami, nie należy identyfikować z oznaczeniami o charakterze rodzajowym wykorzystywanymi zwyczajowo do określania właściwości danej kategorii żywności lub napojów, które mogłyby mieć wpływ na zdrowie ludzi, jak np. „ułatwiający trawienie”²².

Należy zauważyć, że wobec napojów o zawartości alkoholu większej niż 1,2% objętości nie można stosować żadnych oświadczeń zdrowotnych. Napoje o zawartości alkoholu większej niż 1,2% objętości mogą być jednak opatrywane tylko takimi oświadczeniami żywieniowymi, które odnoszą się do niskiego stężenia alkoholu, zmniejszonej zawartości alkoholu lub zmniejszonej zawartości energetycznej. Zaznaczyć trzeba, że jest to jedyny ogólny wyjątek sprecyzowany w prawodawstwie unij-

²¹ S. Dubisz (red.), *Uniwersalny słownik języka polskiego PWN*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2008, s. 417.

²² Zgodnie z motywem 5 rozporządzenia (WE) nr 1924/2006 z zakresu stosowania tego rozporządzenia winny zostać wyłączone oznaczenia o charakterze rodzajowym wykorzystywane zwyczajowo do określania właściwości danej kategorii żywności lub napojów, które mogłyby mieć wpływ na zdrowie ludzi, jak np. „ułatwiający trawienie” lub cukierki na „kaszel”.

nym w zakresie produktów, na których mogą być umieszczone oświadczenia żywieniowe i zdrowotne. Do czasu przyjęcia rozporządzenia wykonawczego w sprawie profili składników odżywczych oświadczenia żywieniowe i zdrowotne mogą być bowiem zamieszczane co do zasady na wszystkich produktach²³. Z powyższego wynika, że jakiegokolwiek oświadczenie, które stwierdzałoby, sugerowałoby lub dawałoby do zrozumienia, że istnieje szeroko rozumiany związek napoju o zawartości alkoholu większej niż 1,2% ze zdrowiem, byłoby zakazane.

Na gruncie omawianego wyroku należy jednak stwierdzić, że stosowanie oświadczeń zdrowotnych, także do napojów o zawartości alkoholu nie większej niż 1,2% objętości, wydaje się bardzo ograniczone. Mimo bowiem prawdziwości oświadczenia zdrowotnego najczęściej będzie ono niekompletne. Zwykle wskazując związek ze zdrowiem, polegający albo na pozytywnym na nie wpływie lub ograniczeniu dolegliwości, pomijać będzie kwestię zagrożeń związanych ze spożyciem napojów alkoholowych. Takie oświadczenie zachęcające do spożycia napoju zagrażać może zarazem zdrowiu konsumenta przez nadmierne spożywanie alkoholu. Może być niejednoznaczne oraz wprowadzające go w błąd.

Trybunał stoi na stanowisku, że wolność do wyboru zawodu i prowadzenia działalności gospodarczej rozpatrywać należy przy uwzględnieniu obowiązku zapewnienia wysokiego poziomu ochrony zdrowia ludzkiego i przez pryzmat ich funkcji w społeczeństwie. Ograniczenie tych wolności odpowiada celowi interesu ogólnego. Nie jest ani nadmierne, gdyż zakazuje jedynie stosowania oświadczeń zdrowotnych i ogranicza możliwość stosowania oświadczeń żywnościowych oraz dotyczy kontroli tych oświadczeń, ani nie narusza istoty wolności, gdyż nie zakazuje wytwarzania i wprowadzania do obrotu napojów alkoholowych. Zdaniem Trybunału taki zakaz stosowania oświadczeń zdrowotnych można uznać za zgodny z wymogiem dążenia do pogodzenia poszczególnych praw podstawowych, zapewnienia odpowiedniej równowagi między nimi, a ograniczenie wspomnianych wolności za dopuszczalne. Bez wątplenia odnosi się to do napojów zawierających ponad 1,2% objętości alkoholu, jednakże może być też uzasadnione w niektórych przypadkach stosowania oświadczeń zdrowotnych wobec pozostałych napojów alkoholowych.

Powyższe rozważania, których wynikiem jest ustalenie ograniczonej możliwości stosowania oświadczeń zdrowotnych również do napojów niezawierających ponad 1,2% objętości alkoholu ma szczególnie doniosłe znaczenie przede wszystkim dlatego, że same oświadczenia mogą być stosowane zarówno przy etykietowaniu, prezentacji, jak i w reklamie żywności wprowadzanej na rynek w UE. Wobec tego ograniczenie to odnosi skutki nie tylko w zakresie produkcji i znakowania żywności, lecz także w sferze promocji i marketingu oraz działań reklamacyjnych²⁴.

ŁUKASZ SOKOŁOWSKI

²³ A. Szymecka-Wesołowska, w: eadem (red.), *Bezpieczeństwo żywności i żywienia. Komentarz*, Warszawa 2013, s. 709.

²⁴ Podobnie ibidem, s. 691.